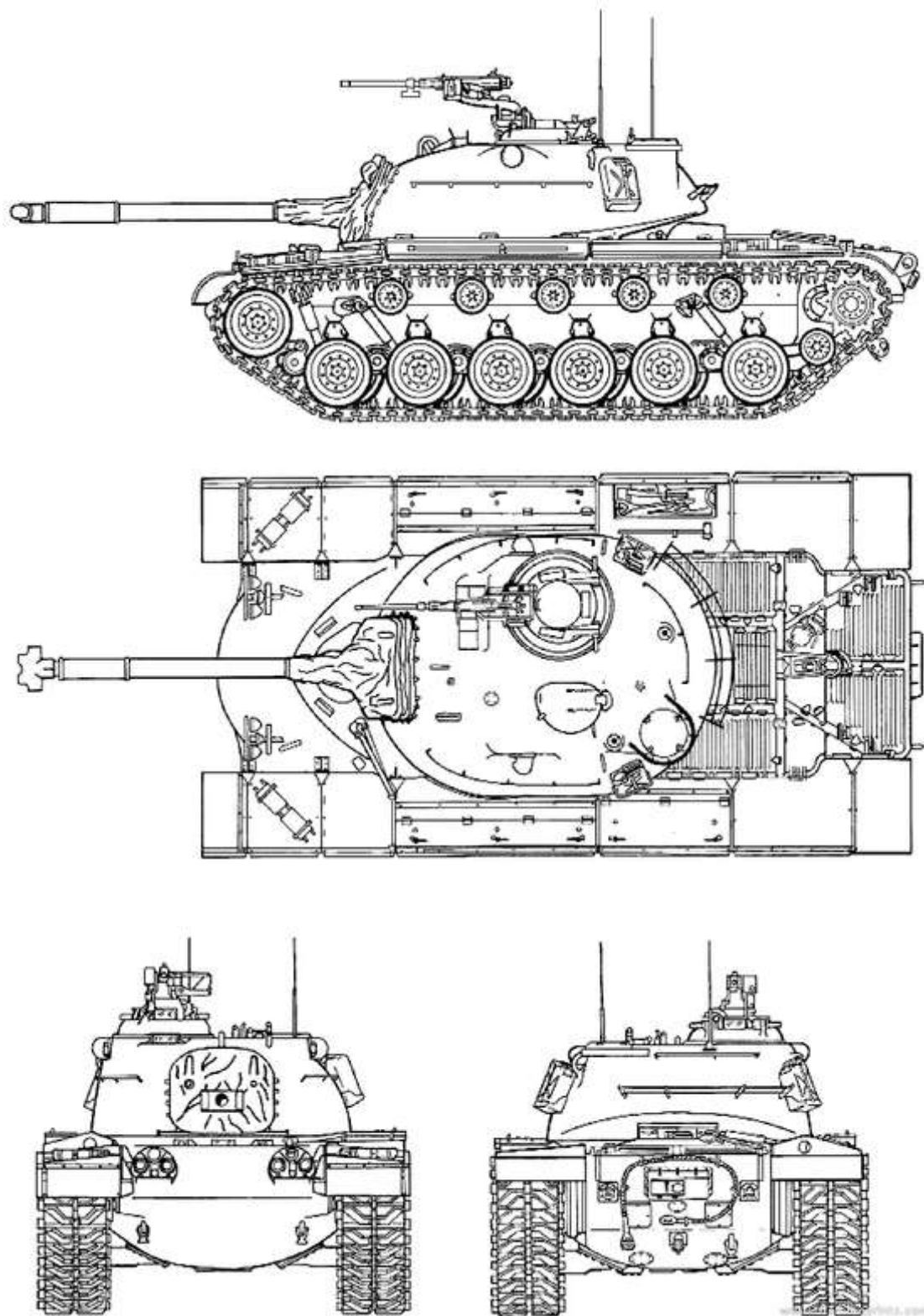

Tank M48 Patton II

Po ukončení druhé světové války měla armáda USA velice početné obrněné síly s bojovými zkušenostmi a se zkušeným velením. Jejich nedostatkem však zůstávala výzbroj, což se týkalo hlavně různých verzí tanků M4 Sherman, jichž armáda vlastnila nejvíce. Svým slabým pancířem a výzbrojí se tento tank nevyrovnal ani posledním německým typům z období války, ani nejnovějším tankům sovětským, jež byly ke konci války do výzbroje teprve zařazovány a v závěrečných bojích v Evropě nehrály výraznější roli. Prozatímním řešením tohoto problému byla konečná verze tanku M4A3, vyzbrojená kanonem ráže 76 mm, který byl špičkovým konstrukčním řešením tohoto typu.

Vývoj

Vývoj nových, kvalitnějších konstrukčních řešení tanků byl ve Spojených státech zahájen prakticky okamžitě po zařazení M4 do služby. Zavedení stroje M26 Pershing, tanku, který se měl stát rovnocenným protivníkem německých Tigerů a Pantherů, se však zpozdlilo takřka až do konce války. M26 byl podstatně lepší než M4, ale stále ještě nedokázal obstát ve srovnání s nejnovějšími sovětskými konstrukcemi, které ho převyšovaly hlavně kvalitou výzbroje. Američtí vědci tedy využili možnosti přístupu k nejnovějším technickým řešením užívaným u německých obrněných vozidel a pokoušeli se je realizovat u vlastního projektu. V souvislosti s rozvojem atomových zbraní a poznáním jejich ničivé síly na konci války však byly problémy amerických obrněných vozidel brzy zapomenuty. Lidé na příslušných postech dospěli k názoru, že při americkém primátu v oblasti výzkumu a využití atomové energie ve vojenství jsou soudobé obrněné síly naprosto dostačující. A tak se jediným druhem vojsk, který byl i nadále modernizován, staly s ohledem na roli strategických nosičů atomových bomb letecké síly.

Situace se ovšem diametrálně změnila, když v bipolárním poválečném světě vyrobil vlastní atomovou zbraň i Sovětský svaz. Ukázalo se, že v případné příští válce, kdy budou obě mocnosti, Sovětský svaz i Spojené státy, disponovat atomovou silou, jež může plnit kromě útočných úkolů i roli odvetnou, získají tanky, v konvenčních válkách nepostradatelné, opět svůj význam.

Objevila se tedy nutnost posílit americké obrněné síly rozmístěné v Evropě. Znovu tedy přišla na program modernizace tanku M26 Pershing. Kromě toho, že měl ve srovnání se sovětskými horší výzbroj, se jeho používáním projeví navíc značné potíže související s jízdním systémem, takřka beze změny převzatým z M4.

Při modernizaci byl tedy změněn motor tanku (na vzduchem chlazený benzinový Continental Motors V-12 AV-1790-1) i převodovka (General Motors CD-850-1), spojující funkce brzděného systému, řízení i přenosu pohonu

Systém hlavní výzbroje byl doplněn o ejektor, byla změněna úst'ová brzda a systém řízení palby. Takto modernizovaná verze tanku Pershing obdržela 3. července 1947 označení M46 a do výroby putovala téměř současně zakázka na zhotovení 800 kusů těchto vozidel. Navíc mělo být tomuto standardu přizpůsobeno i 1215 tanků M26. Nový tank byl pojmenován General Patton. O něco později byly provedeny ještě další drobné změny, z nichž nejdůležitější bylo zavedení motoru AV-1790-5

Ve stejné době se armáda USA rozhodla, že provedená modernizace parku obrněných vozidel je jen dočasným řešením a že je nutno vyvinout od základu novou řadu tanků, se zastoupením všech typů, tedy lehkého, středního a těžkého. Konstrukční kanceláře se pustily do práce a novým vozidlům byla dána označení T41, T42 a T43. Měla mít hodně společných řešení, zvláště první dva typy. Druhý typ se v zásadě lišil pouze zesílenou věží, vybavenou kanonem ráže 90 mm.

Práce na těchto tancích nabraly na obrátkách obzvláště na počátku 50. let, po severokorejské invazi do Jižní Koreje. Vystala potřeba poslat do Koreje větší množství tanků Pershing a na řadu přišly i ty, které byly původně určeny k modernizaci na standard M46. Přestože značná část konstrukčních řešení této modifikace byla již zastaralá, bylo rozhodnuto výrobu M46 během krize v Koreji nezahajovat.

Během korejské války se však další modernizace tanků ukázala nezbytnou. Vývoj středního tanku T42, i když byl značně urychlen, řešení nepřinesl. Ukázalo se, že nesplňuje naděje do něj vkládané, hlavně s ohledem na nízký výkon motoru. Doceněna vojáky však byla věž tohoto kovového veterána, která se ukázala být v každém ohledu lepší než věž tanku M46. Poskytovala lepší ochranu, nabízela relativně větší pohodlí a byla vybavena podstatně lepším dálkoměrem.

Výsledkem nejrůznějších dohod, které měly hlavně politické pozadí, bylo tedy rozhodnutí postavit navzdory neúspěchu programu T42 tank, který spojí vyzkoušenou a poměrně zdařilou korbu M46 s věží T42. Nová konstrukce byla označena M47. Tento narychlo zhotovený hybrid však způsoboval od počátku řadu potíží, hlavně v důsledku nedokončeného vývoje věže. Snad nejvíce problémový byl silně poruchový stereoskopický dálkoměr. Prvotní nadšení z nového modelu tedy brzy vyhaslo a jeho výsledkem bylo jen nemnoho exemplářů tohoto tanku, které se na Korejský poloostrov nikdy nedostaly. Byly zařazeny pod označením zprvu M47 Patton II a později Patton 47 do bojového arzenálu 1. a 2. americké tankové divize.

Jelikož byl tento tank zařazen do kategorie Limited Standard, posílila většina z asi 8 000 vyrobených vozidel vojska spojenců USA, hlavně v západní Evropě

(Belgie, SRN, Francie, Řecko, Itálie, Portugalsko a Turecko - dohromady asi 7 000 kusů). Dalšíh 800 kusů se dostalo do rakouských, španělských a jugoslávských tankových jednotek. Francouzské tanky tohoto typu se dokonce zúčastnily špatně provedeného pokusu o obsazení Suezského průplavu (prapor 8. jezdeckého pluku). Do bojů se dostaly také tanky turecké (invaze na Kypr v červenci 1974) a španělské (Španělská Sahara, rovněž v roce 1974). Část vozidel se dostala i do armád Etiopie, Íránu, Jordánska, Jižní Koreje, Pákistánu, Saudské Arábie a Tchaj-wanu. Z valné většiny byly pak tanky M47 sešrotovány koncem 70. let.

M48

V říjnu 1950 zahájila firma Detroit Arsenal výzkum, na jehož konci měla vzniknout koncepce nového tanku, nástupce T47. Byla vyvinuta korba, která byla zkrácenou a lehčí verzí korby tanku T43, s charakteristicky nezvykle zaobleným čelem. Již v prosinci téhož roku objednala armáda u firmy Chrysler Corporation šest prototypů nového vozidla (šestý prototyp měla převzít námořní pěchota) s podmínkou, že první tank bude postaven nejpozději do jednoho roku. Vozidlo bylo označeno T48. Spěch, v jakém byl prováděn jak vývoj, tak i stavba prototypů tohoto stroje, byl vyvolán ztrátami, které americké jednotky utrpěly v počátečních fázích bojů v Koreji.

Nový tank využil již osvědčených součástí vozidel M46 a M47, hlavně motoru a systému přenosu pohonu, zatímco prstenec věže o průměru 215 cm pocházel z tanku T43. Takto velký průměr základny dovoľoval značně zaoblit boky věže, čímž se zároveň zvýšila odolnost vozidla. Za hlavní zbraň tanku byl zvolen kanon T39 ráže 90 mm. Dodatečnou výzbroj tvořily dva kulomety, jeden ráže 7,62 mm, sprážený s kanonem umístěným po jeho levé straně, a dálkově řízený těžký kulomet M2 ráže 12,7 mm, umístěný na pozorovací věžičce velitele tanku. Posádka tanku byla čtyřčlenná (dřívější tanky měly posádku pětičlennou).

Věž, mnohem větší než u M46 a M47, mohla pojmout silnější výzbroj a díky rozměrnějšímu nabíjecímu prostoru mohl nabíječ mnohem pohotověji vyjímat z držáků příslušné náboje, vhodné k palbě na konkrétní cíl. Věž však měla i své nedostatky. Achillovou patou zůstal z dřívějších typů pocházející, stále nedostatečně opracovaný stereoskopický dálkoměr. Změnou prošly i některé další části vozidla. Pásky byly širší (pod vlivem bojových zkušeností z Koreje), byl použit nový typ tlumičů a namísto řídicích pák (rajčáků) používal řidič volant.

Armáda USA objednala nové tanky u renomovaných výrobců ve vysokých počtech ještě před ukončením testů - Chrysler obdržel objednávku na 548 vozidel, Ford Motor Company a oddělení General Motors, Fisher Body Division, měly vyrobit každý po 400 kusů. První tanky sjely ve výrobní verzi z továrních pásů v dubnu 1952.

Není tedy divu, že se na „uspěchaných" T48 záhy projevíly četné nedostatky. Mnohé z nich (problémy s motorem, pohonným systémem, pásky a zavěšením kol) byly přitom zjištěny při testech, které byly prováděny souběžně s výrobou prvních strojů. Jelikož vad bylo příliš mnoho, musela být zřízena speciální opravárenská střediska, do nichž byly první tanky odesílány takřka z výrobních linek.

Snad největší potíže způsoboval již zmiňovaný stereoskopický dálkoměr. I když teoreticky sliboval značný pokrok v porovnání s dříve využívanými přístroji, v praxi se projevila značná složitost jeho obsluhy, což zhoršovalo možnosti vozidla.

Potíže s tankem M48 se ukázaly dokonce tak vážné, že byla zřízena zvláštní komise, která měla prověřit okolnosti jeho zařazení do služby. V závěrečné zprávě této komise se mimo jiné konstatuje, že „vozidlo je tak nedopracováno, že se v současné podobě nehodí ani k výcviku".

Nakonec se však armáda USA přes všechny potíže rozhodla tank M48 přece jen zařadit do své výzbroje. V dubnu 1953 mu dala označení 90 mm Gun Tank M48 a název Patton 48. V té době již bylo vyrobeno více než 900 kusů tohoto vozidla, na nichž však byly provedeny četné změny a zejména eliminovány některé z konstrukčních závad. Vedle postupně odstraňovaných nedostatků se velkým handicapem ukázala být enormně vysoká spotřeba paliva, jež způsobovala, že dojezd vozidla činil pouze 112 km. Provizorním řešením tohoto problému byly držáky přivařené na vnější straně korby, umožňující převážet barely s palivem. Ze zřejmých důvodů bylo však toto řešení možné pouze mimo oblasti bojů. Ve zpočátku vyrobených vozidlech byly také, ve snaze omezit tlak plynů, zvedající při výstřelu prach a prozrazující pozici vozidla, zkoušeny nejrůznější typy úst'ových brzd. První exempláře tanku M48 měly brzdu válcovou, pozdější pak brzdu ve tvaru písmene T, jejíž účinnost však nebyla o nic lepší. Jedním z nejcharakterističtějších znaků všech M48, vyzbrojených kanonem ráže 90 mm, se stalo zakončení hlavně kanonu. V počáteční fázi výroby bylo též typické volné pásové kolo, umístěné mezi šestým nosným kolem a kolem hnacím, které zamezovalo sesmeknutí pásu při zatáčení. Tank měl zaoblený tvar blatníků, zvětšený průlez pro řidiče a také jiný způsob vysouvání periskopů. V srpnu 1953 došlo též k výrazné změně věžičky velitele, do níž byl kromě pozorovacích přístrojů umístěn také kulomet ráže 12,7 mm.

M48A1

První výrobní verze tanku M48 se změněným průlezem řidiče a přepracovanou věžičkou velitele získala označení M48A1 a čítala asi 3 000 kusů. Během následujících let byla jejímu standardu přizpůsobena prakticky veškerá vozidla dřívějších výrobních sérií. Kromě zmíněných změn byla tato verze vybavena též poněkud změněným systémem přenosu pohonu s označením CD-850-4B. Během provozu byl tank dále vylepšován a postupně se zvyšovala jeho užitková hodnota. K nejdůležitějším změnám patřilo zavedení ochranné desky, umístěné nad výfuky. Ukázalo se totiž, že horké výfukové plyny spékají opěru hlavně, zaklíněnou v pochodovém postavení. Stejně deflektory byly pak montovány i na dříve vyrobené typy tanků. Doslova viditelnou změnou byl u M48A1 koš pro převážení výstroje, zhotovený ze silné kulatiny a připevněný na zad' věže.

M48A2/M48A2C

Nezávisle na prováděných změnách a vylepšeních zůstal největším nedostatkem tanku M48A1 jeho nevelký dojezd, daný slabým motorem, který navíc spotřebovával značné množství paliva. Výše zmíněná souprava přídavných nádrží paliva, převážených na vnější části korby, byla v každém případě jen dočasným východiskem. Vyřešení tohoto problému však nebylo vůbec jednoduché, vyžadovalo totiž celkovou změnu konstrukce motorové části a palivového systému. V naději, že to významně zvýší efektivitu vozidla, se armáda rozhodla motor tanku změnit a při té příležitosti se konstruktéři zaměřili i na snížení tepelné stopy tanku, který byl dokonce i pro tehdejší primitivní infračervené přístroje dokonale viditelným cílem.

V říjnu 1953 byl vývoj, jehož cílem bylo zabudovat do tanku nový motor a pohonný systém, zahájen a dostal neobvykle rychlý spád. Jako cílový systém byl zvolen motor Continental AVI-1790-8 a převodovka XT-1400, ukázalo se však, že v rámci výměny bude nutno přestavět zadní část korby a snížit světlost mezi korbou a zemí, což zároveň způsobilo jinou potíž, totiž snížení manévrovacích schopností vozidla v terénu. Během zkoušek tedy armáda nové řešení nepřijala a bylo rozhodnuto použít jinou převodovku, zmodernizovanou CD-850-4B. Efekt se přes veškeré strasti brzy dostavil. Jen samotná změna motoru, v němž byly karburátory nahrazeny vstřikovači paliva, umožnila zvýšit množství převážených pohonných hmot ze 757 litrů na téměř dvojnásobek, tj. 1438 litrů.

Modifikovaný tank byl v roce 1955 zařazen pod označením M48A2 do výroby. Během provozu se zjistilo, že nový palivový systém je sice jen nepatrně úspornější než předchozí, ale výrazné zvětšení nádrží podstatně zvýšilo dojezd tanku. V porovnání s předchozími exempláři mateřské verze měl M48A2 přestavěnou záď korby. Změna motoru si vynutila zvednutí horní desky nad pohonným systémem (pro zajištění správného chlazení). Zároveň byla odstraněna většina žaluzií z krytu motoru, což značně snížilo infračervenou stopu vozu. Krabicovité žaluzie motorové jednotky byly přemístěny na zadní desku korby, která tak získala příznačně charakteristický tvar. Podobné řešení bylo použito i u pozdějších verzí tohoto tanku a též u raných verzí vozidla M60. Další viditelnou změnou oproti dřívějším verzím bylo snížení počtu napínacích kladek z pěti na tři (to ovšem jen u vozidel US Army, pro US Marines byly nadále vyráběny tanky s pěti kladkami). Tato změna měla přispět ke snížení váhy vozidla. Rovněž byl změněn tvar blatníků, jejichž zakončení byla v nejnovější verzi plochá.

M48A2 se stal první sériovou verzí tohoto typu tanku, u níž byly odstraněny prakticky všechny nedostatky, jimiž se vyznačovaly verze dřívější. Během výroby sériových exemplářů byla provedena ještě jedna významná změna, a to místo problematického dálkoměru M13A 1 byl použit vzor M17C a tato zdokonalená verze tanku, lišící se na první pohled pouze odstraněnými volnými koly pásu, byla označena M48A2C. Výroba obou uvedených variant tanku M48 byla ukončena v roce 1959.

M48A3

V polovině 50. let získala americká rozvědka údaje o novém sovětském tanku T-54, který tanky Patton v každém ohledu převyšoval. Nejenže byl silněji vyzbrojen (kanonem ráže 100 mm), ale měl i odolnější pancéřování. V souvislosti se zařazením tohoto tanku do výzbroje vojsk SSSR se americká armáda rozhodla spustit program důkladné modifikace hlavního tanku svých ozbrojených sil. Výsledkem programu byl obrněný vůz podobný tanku M48 Patton, na rozdíl od něj však vyzbrojený kanonem ráže 105 mm, se změněnou velitelskou věžičkou a novým dieslovým motorem AVDS- 1790-2. Po zavedení do výroby byl označen symbolem M60, přičemž byla ukončena výroba M48, s výjimkou dalších, inovovaných modifikací tohoto vozidla. Motor použitý v M60 se osvědčil natolik, že bylo rozhodnuto o jeho montáži i do M48A1. Výhodou tohoto řešení bylo rozhodně menší nebezpečí vzplanutí motoru, který byl poháněn motorovou naftou, snížení spotřeby a standardizace paliva.

Prvních šest vylepšených vozidel M48A1 zahájilo zkoušky v březnu 1960. O měsíc později bylo nové verzi vozidla dáno oficiální označení M48A 1E1. Tank měl korbu podobnou verzi M48A2, ale do věže byl osazen 100 mm kanon M68, s nímž byl spřažen kulomet ráže 7,62 mm. Byl instalován také zaměřovací systém z M60, skládající se ze stereoskopického dálkoměru, modifikovaného balistického počítače a změněných optických přístrojů. Bez větších změn se obešel jízdní systém. Výsledky testů ukázaly, že se nový tank nejen takřka vyrovná modernímu M60, ale že je zatím nejlepší verzí vozidla M48. Armáda tedy přijala rozhodnutí o modifikaci asi 600 kusů M48A1, pouze z úsporných důvodů bylo rozhodnuto ponechat staré dělo ráže 90 mm (ve skladech totiž zbývalo velké množství munice do tohoto kanonu). Dva ze šesti testovaných tanků byly ještě dále přezbrojeny a bylo jim přiděleno označení M48A1E2. Dodávky takto modifikovaných vozidel byly zahájeny v únoru 1963.

Celkem bylo modernizováno asi 600 M48 armádních a 419 strojů námořní pěchoty. Vozidla poháněná motorem AVDS- 1790-2A se zvnějšku odlišovala od M48A2 přídatnými vzduchovými filtry a znovu použitými volnými koly pásu. Nová verze se navíc vyznačovala výrazně zvýšeným akčním rádiem. Objemné vnitřní nádrže ve spojení s poměrně úspornou pohonnou jednotkou dovolovaly dojezd kolem 480 km. Během provozu byla pak díky bojovým zkušenostem, zvláště z války ve Vietnamu, zaváděna další vylepšení, změněny byly například brzdy a systém utěsnění věže. Na některá vozidla byl také namontován nový velitelský pozorovací přístroj G-305.

M48A4

Počátkem šedesátých let zahájilo velení americké armády projekt přezbrojení části tanků M60 věží, která měla umožnit využití raketového systému Shillelagh. V případě úspěchu projektu měl být uvolněn značný počet nových věží tanků M60 osazených kanonem ráže 105 mm pro jejich instalaci do starších tanků M48A1, které pak měly být modernizovány do standardu M48A1E3. Pod označením M48A1E3 byly však vyrobeny pouze dva takto modernizované prototypy, po testech bylo totiž rozhodnuto, že modernizovaná verze bude označena M48A4. V důsledku potíží se zavedením programu Shillelagh ovšem k realizaci této verze nakonec nedošlo. Vozidlo programu Sbillelagh sice do výroby zařazeno bylo, avšak změna výzbroje starších M48 byla provedena jiným způsobem. Označení M48A4 nebylo pro americké tanky prakticky nikdy užíváno. Dva zkušební exempláře byly nazvány M48A1E2.

Název M48A4 se v pramenech objevuje v souvislosti s modifikací tanků Patton užívaných v Izraeli. Počátkem šedesátých let se snažila izraelská vláda získat větší počet M48, které měly být protiváhou egyptským a syrským T-54. Vláda Spojených států sice oficiálně nesouhlasila s prodejem těchto vozidel, přesto však díky tajné operaci dorazilo do Izraele 106 tanků M48A2 a M48A2C2 ze SRN. Tato vozidla ovšem zdaleka nedosahovala kvalit sovětských T-54. Především měla slabší kanony, proto bylo rozhodnuto modernizovat je přezbrojením kanony ráže 105 mm. Jenže do propuknutí arabsko-izraelského konfliktu v roce 1967 stihli Izraelci takto zdokonalit pouze několik desítek tanků. Po ukončení války vláda USA názor na dodávky zbraní do Izraele změnila a prodala sem tisíc tanků M48A2. Izraelská armáda se rozhodla celý park těchto vozidel modernizovat. Byly jim vyměněny motory (na vznětové AVDS-1790) a kanon (na 105 mm M66), byla zavedena naprosto nová velitelská věžička, která byla podstatně nižší a prostornější a vzhledově poněkud připomínala věžičku z první výrobní série M48. Vyměněn byl i kulomet na věži. Izraelci tam umístili zbraň ráže 7,62 mm, o níž soudili, že je proti živým a neobrněným cílům mnohem účinnější.

M48A5

První polovina 70. let přinesla další krizi obrněných sil armády Spojených států, vyvolanou třemi důvody. Prvním byl nezdar programu MBT- 70, drahého jak ekonomicky, tak politicky. Druhým bylo zpoždění ve výrobě tanku M60A2. Třetím pak nutnost posílení obrněných sil v Evropě, jež byly vážně oslabeny dodávkou takřka tisíce vozidel M48A2 Izraeli, který musel nahradit ztráty z jomkipurské války. Bylo rozhodnuto, že nejrychlejší cestou k doplnění stavu bude modernizace strojů M48 do standardu M60A1. Toto inovované vozidlo bylo označeno M48A5, přičemž se měl program zamýšlené modernizace týkat všech tanků M48, M48A1 a M48A2 v materiálových rezervách a tanku M48A3 v činné službě. Modernizace posledního typu byla poměrně jednoduchá, vyžadovala pouze výměnu hlavní výzbroje a použití 11 sad konverzních dílů. V případě přestavby nejstarších tanků byla však situace mnohem složitější. U M48 a M48A1 bylo nutno vyměnit také motor (modernizované vozy dostaly motor AVDS-1790-20) a v souvislosti s tím musel mít každý tank změněnou i zadní část korby. Během modernizace byla prakticky všechna vozidla (i ta, jež byla přestavěna jako první) neustále dovybavována řadou dodatečných vylepšení (například Izraelci používanou věžičkou Urdan). Po zkušenostech z vietnamské války i z válek na Blízkém východě byl vyměněn také kulomet M2 ráže 12,7 mm za kulomet M60D ráže 7,62 mm.

Od počátku roku 1976 byl tank M48A5 zařazován do rezervních tankových jednotek Národní gardy. Obdržely ho i řadové jednotky tankových vojsk, ale jen ty, které byly posádkou v Jižní Koreji. Odhaduje se, že na standard M48A5 bylo přestavěno asi 2 000 vozidel.

Bojová nasazení tanků M48

Poprvé se tanky M48 ocitly na bojišti v létě 1958 při operacích v Libanonu, kde Američané pomáhali libanonské vládě v konfliktu s povstalcí podporovanými Sýrií. Operace se zúčastnily tanky M48A1 3. tankového pluku námořní pěchoty, poskytující podporu jednotkám amerických Marines, do bojů se však přímo nezapojily.

Bojově byly tanky Patton nasazeny v prosinci 1964, kdy se vylodila tanková jednotka námořní pěchoty ve vietnamském přístavu Danang. Tanky tu byly zařazeny do jednotek rychlého nasazení, jejichž úkolem bylo zabránit obsazení oblasti oddíly Vietkongu. Početnější obrněné síly se ve Vietnamu objevily až v březnu a dubnu následujícího roku, po rozhodnutí americké vlády výrazněji podpořit jihovietnamskou vládu. Tanky, které se účastnily operací v oblasti Danangu byly M48A3. První větší střet s nepřítelem se odehrál během operace Starlite v polovině srpna. Tři pluky námořní pěchoty, každý podporovaný tankovým praporem, obklíčily poblíž Chu Lai 1. pluk Vietkongu. Během operace byla komunistická jednotka prakticky zničena a v boji nedošlo ke ztrátě ani jednoho tanku, přestože sedm jich bylo poškozeno. Už tento první střet prokázal opodstatněnost tvrzení, že obrněná vozidla mohou být ve vietnamských podmínkách nasazeny úspěšně. Důkazem se stala jedna epizoda operace Starlite, kdy byla americká tanková kolona zaskočena nepřítelem při průjezdu džunglí bez podpory pěchoty. Vojáci Vietkongu ji přesto nedokázali do příchodu amerických posil zničit.

Pákinstánsko-Indický konflikt

Poprvé se tanky Patton střetly v přímém boji s jinými tanky během krátké války mezi Pákistánem a Indií v létě 1965. Indie zaútočila na Pákistán v odvetě za podporu separatistů v Kašmíru. Indickým tankovým kolonám mířícím směrem na Láhaur se postavila pákistánská 1. tanková divize, vyzbrojená tanky M47 a M48. Její vozidla udeřila na jižní křídlo indického seskupení, útok však nebyl dostatečně rozhodný a prudký. Indové tedy měli čas na přeskupení svých sil a na přípravu léčky. 10. října 1965 zahájili Pákistánci ofenzívu proti indickým vojskům nacházejícím se v oblasti Asal Uttar. Pákistánské M48, útočící v terénu pro tanky značně nepříznivém (pole ohraničena zídkami, omezujícími viditelnost) a bez podpory vlastní pěchoty, byly zdecimovány palbou protitankového dělostřelectva a indických tanků. Indická vojska zastavila též pákistánský útok, jehož cílem bylo obklíčit postavení obránců. Ráno následujícího dne se pole kolem Asal Uttaru černala vyhořelými vraky takřka stovky tanků pákistánské tankové divize. Bylo jich takové množství, že to této oblasti vyneslo pojmenování Patton Nagar (hřbitov Pattonů).

V přibližně stejné době zaútočilo jiné indické uskupení, jehož součástí byla indická 1. tanková divize, v oblasti Sijalkotu. Cílem operace bylo vrazení tankového klínu mezi nepřátelská pákistánská vojska, bránící tuto oblast. Pákistánské M48 zanechaly v řadách útočících Indů skutečnou spoušť. Bitva trvala týden a skončila odražením indických útočníků. Ztráty Pákistánců činily jednu třetinu ztrát indických. Reputace tanků Patton zaznamenala tedy v tankových bitvách pákistánsko-indické války vedle drobných úspěchů i vcelku vážné šrámy. V současné době jsou vojenští historici zajedno, že neuspokojivé výsledky M48 nebyly způsobeny špatnou kvalitou tanku, ale spíše špatným taktickým plánováním pákistánských velitelů. Z hlášení posádek Pattonů vyplývá, že prakticky jediná potíž s výzbrojí se týkala dálkoměrů, jejichž obsluha se v bojových podmínkách projevila jako velmi obtížná. I tento problém ovšem vycházel spíše z nedostatečného výcviku posádek než ze zařízení.

Šestidenní válka

K dalšímu bojovému nasazení Pattonů došlo v červnu 1967 za izraelského útoku na Egypt a Sýrii. Už několik let předtím obdržel Izrael více než sto tanků M48A2 v rámci odškodnění za druhou světovou válku od západoněmecké vlády. Izraelská armáda však dospěla k názoru, že 95mm kanon, jímž byly tanky vybaveny, je oproti kanonům ráže 100 mm, jimiž byly vybaveny arabské tanky, nedostačující. Na základě toho byl tedy zahájen program přezbrojení těchto tanků kanonem ráže 105 mm.

Do začátku války byla takto modernizována pouze jedna rota, avšak analýza bojových činností nakonec ukázala, že s teoreticky silnějšími arabskými tanky si dokázaly poradit dokonce i nemodifikované Pattony. Izraelské tanky Patton byly nasazeny hlavně proti Egyptu, na Sinajském poloostrově, kde byly zařazeny do tankové skupiny Ugda (jejímž velitelem byl generál Israel Tala), pověřené útokem na pásmo Gazy.

V bitvě u Rafahu bojovaly Pattony generála Tala s tanky IS-3, vybavenými kanony ráže 122 mm, a dosáhly skvělého vítězství. Izraelští tankisté si nemohli Pattony co do spolehlivosti vynachválit. Osvědčily se dokonale i v obtížných klimatických podmínkách pouště. Izraelská armáda byla Pattony tak nadšená, že se po ukončení války rozhodla těmito tanky nahradit své zastaralé Shermany. Přesto však i nadměru spokojení izraelští tankisté upozornili na nedostatky původní vysoké velitelské věžičky.

V této válce si Izraelci vyzkoušeli též boj proti Pattonům, neboť jimi (M48 a M48A1) byla vyzbrojena jordánská 40. a 60. tanková brigáda. Přestože se Izrael snažil Jordánsko přesvědčit, aby zachovalo neutralitu, rozhodl se jordánský král Husajn do bojů po boku Egypta a Sýrie zasáhnout. První izraelský útok byl sice jordánským protiútokem odražen, během dalších válečných operací byly však tanky jordánských obránců ve velké většině zničeny silnými leteckými útoky. Za řeku Jordán se jich dokázalo stáhnout sotva 20. Přesto po válce Izraelci prohlašovali, že v ní rozhodně nejtěžším protivníkem byla jordánská armáda.

Po ukončení bojů stáhla izraelská armáda z bojišť mnoho jordánských Pattonů, opravila je a následně zařadila do vlastních tankových jednotek.

Vietnam

Americké M48 Patton se účastnily také bojových operací ve Vietnamu. Počáteční nesouhlas s nasazením obrněných zbraní v džungli byl umlčen hned po prvních operacích s účastí tanků. Ty byly využívány k podpoře pěchoty při pročesávání nepřátelských základen, k hlídkové činnosti i k obraně vlastních základen. Se severovietnanskými obrněnci se během vietnamské války odehrála pouze jediná bitva. Došlo k ní v březnu 1969, kdy skupina osmi obojživelných tanků PT-76 a několika obrněných transportérů zaútočila v noci na tábor zvláštních jednotek v Ben Hetu, kde byl umístěn prapor s M48. Během oboustranné palby byly zničeny dva tanky PT-76 a obrněné vozidlo pěchoty, zatímco na americké straně byl nepatrně poškozen jen jeden M48. K dalším střetům obrněných jednotek došlo ve Vietnamu až po stažení amerických pozemních sil na jaře 1972. Vojska Severního Vietnamu tehdy provedla ofenzivu, již se zúčastnily početné skupiny tanků T-54, T-59 a PT-76. Proti nim stály Pattony armády Jižního Vietnamu. V bojích nebyl nepřátelskými tanky zničen ani jeden Patton, přestože prakticky všechny ostatní jihovietnamské tanky byly zničeny protitankovými raketami a dělostřelectvem nebo byly při ústupu vojsk Jižního Vietnamu opuštěny z důvodu nedostatku paliva a náhradních dílů.

Jomkipurská válka

Poslední významné boje, jichž se tanky M48 Patton zúčastnily, se odehrály během tzv. jomkipurské války. Izraelská armáda byla zaskočena masivními útoky egyptských a syrských vojsk. Její Pattony byly decimovány egyptskou pěchotou, vyzbrojenou pancéřovkami RPG-7 a protitankovými střelami Maljutka. Egyptský útok se však nakonec podařilo zadržet a Izraelci přešli do protiofenzívy.

Po ukončení bojů se ukázalo, že obě válčící strany utrpěly vážné ztráty. Arabští útočníci přišli přibližně o 2 500 tanků a na izraelské straně byla zhruba polovina tanků poškozena, přičemž se ovšem velkou část z nich podařilo vzápětí opravit. Analýza bojové činnosti izraelských Pattonů pak prokázala, že i když se střetly s teoreticky silnějšími tanky sovětské výroby, dokonale se osvědčily.

Zdroj:
Amercom SA
internet